

Upptäck Gyllenhielska leden

1 ÅRBYSTUGAN

Ursprungligen är Årbystugan en gammal bondgård från 1700-talet. Sydöst om gården finns en runsten, och intill stenen finns några järn-åldersgravar.

2 ÅRBY NATURRESERVAT

Leden passerar Årby naturreservat som består av skog, åker och betesmarker. Framförallt i övergången mellan åkermark och skog finns många växter och djur som visar på ett långvarigt bruk av markerna. Naturreservatet är rikt på fornlämningar. Det finns flera gravfält från järnåldern.

3 GRAVFÄLT

Här finns en husgrundsterrass från järnåldern. Där har det stått ett långhus som var både boningshus och stall. Söder om terrassen finns en stensträng, som antagligen är resterna efter en inhägnad. I området finns gravfält från både yngre och äldre järnåldern.

4 GLÖMSTAÅSEN

Vid Glömstaåsen finns 100-åriga ekar, stora enbuskar, aspskog, gran-skog, öppen gräsmark, artrika bryn och hällmark. Markerna hålls öppna av betande nötdjur. Här finns även ett gravfält som består av cirka 85 järnåldersgravar.

5 TORSHÄLLA KANAL

I slutet av 1500-talet beslutade Karl IX att en kanal skulle byggas mellan Mälaren och Hjälmaren. I början av 1600-talet stod Sveriges första fullt fungerande kanal färdig på sträckan Mälaren – Eskilstuna, men redan efter 20 år började den förfalla. Under 1800-talet anlades en ny kanal som stod färdig 1860. 1999 renoverades slussarna. I dag trafikerar de av bland andra kanalbåten m/s S:t Olof.

6 KRÅKETORP

Här finns resterna efter ett gammalt soldattorp, som i folkmun kallas "Krokens" efter en av de soldater som bodde här i slutet av 1800-talet.

7 UTSIKTSBERG

Njut av den utmärkta utsikten. Härifrån ser du både Torshällaan och Mälaren.

8 OFFERKASTET VID BARNRÖSBERGET

Sången bakom platsens namn berättar om en bonde som för länge sedan färdades med släde från Eneby till Sjötorp vid Mälaren. Vid avfärden smög ett av hans barn in och gömde sig under slädfällen. Vid återfärden fann fadern sitt barn ihjälfruset på denna plats. Barnet hade ramlat ur släden utan att fadern märkte något, och frusit ihjäl. Sedan dess har människor offrat stenar och pinnar på denna plats.

9 SLÄTVIKEN

Vid Slätviken finns en liten naturskönt belägen badplats.

10 UTSIKTSPLATS VID MÄLAREN

Mälaren är Sveriges tredje största sjö. Här finns gös, ål, abborre, siklöja och signalkräftor. Mot Sundbyholmshället syns en del av naturreservatet Ridö-Sundbyholms-arkipelagen. På öarna finns ett kulturlandskap rikt på ädellövskog. Fiskgjuse och havsörn kan ses ibland.

11 TÄRBY BORG

Härifrån har du fin utsikt. Tärby borg är en av Mälarbygdens många fornborgar. Borgarna var försvarssystem mot anfall och kom till cirka 300-600 e.Kr. Här finns också två domarringar som är gravplatser från järnåldern. De består av stenar uppställda i cirkel eller oval.

12 OSTRA KNALL

Vid Ostra knall kan du bada vid en fin sandstrand. På den här platsen ägde ett skeppslag rum 1229 mellan kung Erik Eriksson och riksråds-medlemmen Knut Långe. Kung Erik förlorade kronan och flydde till Danmark. Knut utropade sig till kung. 1234 återkom Erik till Sverige och besegrade Knut Långe.

13 GOLFBANAN

Vid golfbanan finns restaurang och möjligheter till boende. Klubbhuset kallas Löfgård och fanns omnämnt redan på 1300-talet under namnet Leegård. Under årens lopp har huset varit herrgård, bebotts av munkar och brukspatroner, och fungerat som lantbruksskola.

14 TRAVBANAN

På Sundbyholms travbana arrangeras förutom travlopp även konferenser, mässor, konserter och fester.

15 SUNDBYHOLMS OCH SUNDBYHOLMS-ÅSENS NATURRESERVAT

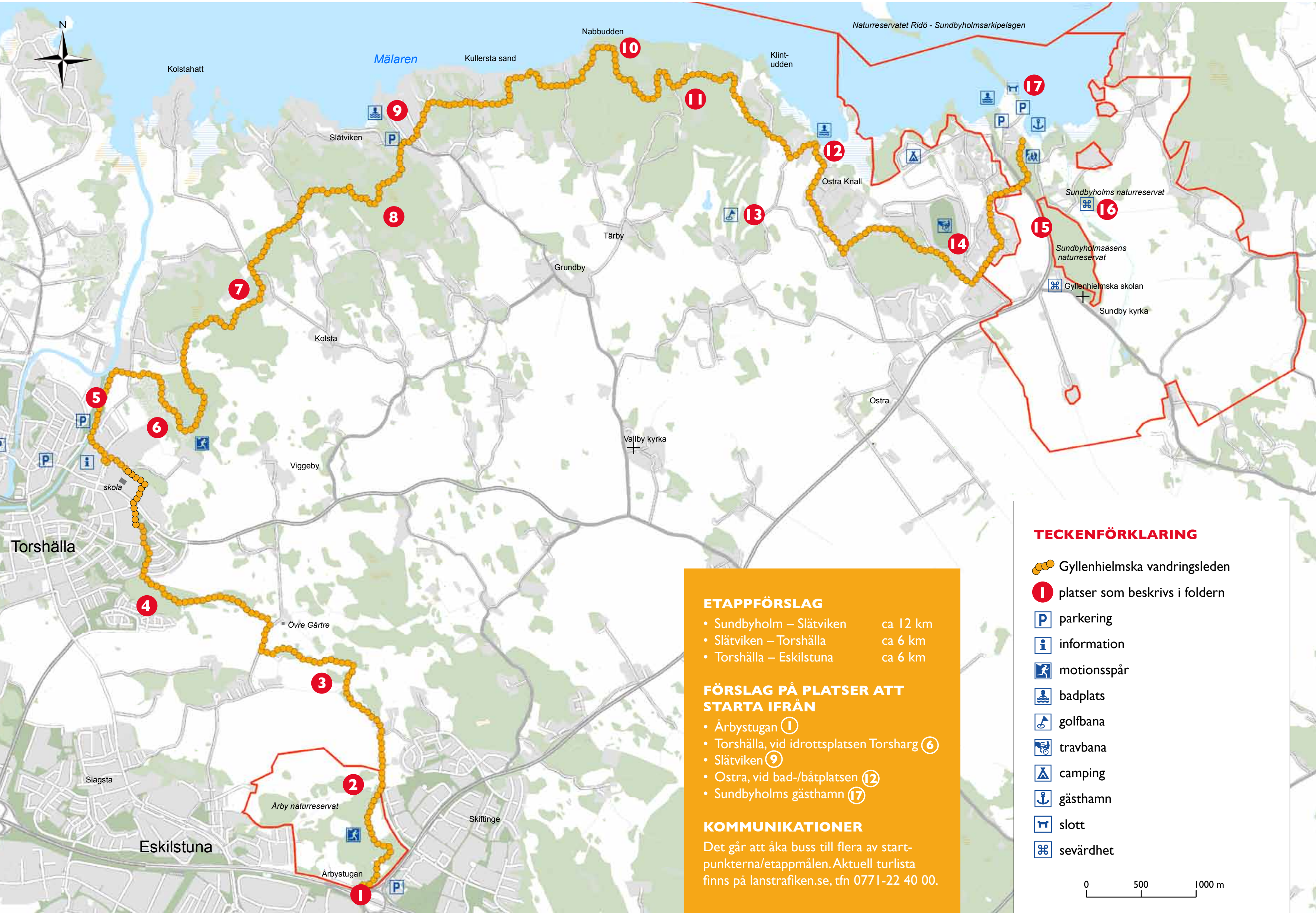
Sundbyholms naturreservat är ett vackert och omväxlande odlingslandskap med historia tillbaka till bronsåldern. Åkermarken dominerar, men det finns också många olika skogstyper. Här finns både karga tallskogar och skir grönska i en av Sveriges nordligaste bokskogar. Längs sjön, där slätter och bete har upphört, utvecklas nu strandskogar med al och breda vassbälten. Mitt i naturreservatet Sundbyholm ligger naturreservatet Sundbyholmsåsen.

16 SIGURDSRISTNINGEN

Ristningen är Södermanlands största och daterad till cirka år 1040. Bilderna illustrerar myten om Sigurd Fafnesbane och runskriften talar om vem som bekostade stenen, samt en bro. Den lyder: "Sigrid gjorde denna bro, Alriks moder, Orms dotter, för Holmgers själ, fadern till Sigrod, sin make".

17 SUNDBYHOLMS SLOTT

Vid slottet finns sandstrand, lekplats, grillplatser, promenadvägar och vandringsleder, restaurang och kiosk, hotell, camping, båthamn, gästhamn, café och bryggflottuthyrning. I Sundbyholms slott kan du övernatta, äta gott, ha konferens eller fest. Under medeltiden tillhörde slottet Eskilstuna Johanniterkloster. Under Gustav Vasas tid drogs det in till kronan, och i slutet av 1500-talet gav Karl IX godset till sin utom-äktenskapliga son Carl Carlsson Gyllenhielm. Det var han som 1639 påbörjade bygget av det nuvarande slottet. Sedan 1939 ägs slottet av Eskilstuna kommun som arrenderar ut det.

TECKENFÖRKLARING

- Gyllenhielska vandringsleden
- platser som beskrivs i foldern
- parkering
- information
- motionsspår
- badplats
- golfbana
- travbana
- camping
- gästhamn
- slott
- sevärighet

ETAPPFÖRSLAG

- Sundbyholm – Slätviken ca 12 km
- Slätviken – Torshälla ca 6 km
- Torshälla – Eskilstuna ca 6 km

FÖRSLAG PÅ PLATSER ATT STARTA IFRÅN

- Årbystugan
- Torshälla, vid idrottsplatsen Torsharg
- Slätviken
- Ostra, vid bad-/båtplatsen
- Sundbyholms gästhamn

KOMMUNIKATIONER

Det går att åka buss till flera av start-punkterna/etappmålen. Aktuell turlista finns på lanstrafiken.se, tfn 0771-22 40 00.

Gyllenhielska vandningsleden

Carl Carlsson Gyllenhielm grundare av Sveriges första folkskola

Carl Carlsson föddes 1574 i Nyköping av prästdottern Karin Nilsdotter. Hans far var hertig Karl, som senare blev kung Karl IX. Carl Carlsson fick militärutbildning och adlades av sin farbror Johan III. 1597 fick han godset Sundbyholm i gåva av sin far. När han blev friherre 1615 fick han namnet Gyllenhielm.

Carl Carlsson Gyllenhielm fick tidigt militära uppdrag och ledde de svenska trupperna i kriget mot kung Sigismund i Livland. 1601 blev han tillfångatagen och tillbringade 12 år i polskt fängelse. Efter frigivningen blev han riksråd, riksamiral och så småningom medlem av drottning Kristinas förmyndarregering. 1615 gifte han sig med Christina Ribbing.

Efter att han blivit frisläppt visade Gyllenhielm sin tacksamhet genom en stor donation till Sundby socken för att inrätta en skola vid Sundby kyrka. Här skulle alla barn, oberoende av samhällsklass, undervisas i att läsa, skriva och räkna. Speciellt duktiga elever kunde bli försörjda av Gyllenhielms donation för vidare studier i Strängnäs eller Uppsala.

1631 invigdes skolan, som på kartor från den tiden är markerad en bit norr om Sundby kyrka. Varje dag sände Gyllenhielm en tunna med soppa till skolan – Sveriges första skolbespising.

Det gamla skolhus som i dag finns vid Sundby kyrka härstammar från 1800-talet. Det är det tredje skolhuset i ordningen i området. Skolan stängdes för undervisning så sent som 1987.

Carl Carlsson Gyllenhielm grundade även ett järnbruk och två glasbruk, och var intressent i flera andra bruk. Detta tillsammans med intäkter från jordegendomar möjliggjorde hans stora slottsbyggen i Sundbyholm och Karlberg i Stockholm.

1650 dog han på Karlberg, 76 år gammal, och begravdes i Strängnäs domkyrka.

Välkommen till Gyllenhielska leden!

Gyllenhielska leden sträcker sig från Årbystugan till Sundbyholms gästhamn. Hela leden är 24 km lång, men det går också bra att gå en del av sträckan.

Leden går genom skog, över bergknallar och längs fält. På sommaren kan du stanna till och ta ett bad i Sundbyholm, Slätviken eller vid Östra knall. Naturen längs leden är också mycket fin på våren och hösten.

Packa ner en god matsäck i ryggsäcken och njut av en naturskön vandring. Orange färgmarkeringar på träd och stolpar visar dig vägen.

P.S. Leden har fått sitt namn efter Carl Carlsson Gyllenhielm som bland annat startade Sveriges första folkskola, i närheten av Sundby kyrka. Läs mer om honom här i foldern.

Var rädd om naturen

Allemansrätten ger oss stor frihet att vistas i naturen. Men samtidigt har vi alla ett ansvar att inte skada naturen, eller göra intrång på privat mark. Om du stannar och äter matsäck – ta med dig ditt skräp efteråt. Respektera alltid eldningsförbud. Skräp inte fåglar och djur. Var särskilt försiktig på våren och försommaren när många fåglar har ungar.

Mer information

Kultur- och fritidsförvaltningen
Eskilstuna kommun
eskilstuna.se/vandringsleder
kultur-fritidsforvaltningen@eskilstuna.se

Eskilstuna Turistbyrå
eskilstuna.nu
info@turism.eskilstuna.se
tfn 016-710 70 00

